

เรียนรู้ญี่ปุ่นจากการ์ตูน (ญี่ปุ่น)

อำพน เหล่าสุนทร
นักวิจัยอิสระ

ตอนที่

6

โอซามุ เทซึกะ: นักเขียนการ์ตูน
กับประสบการณ์ของสงคราม

สวัสดีผู้อ่านครับเข้าเดือนสิงหาคมกันแล้ว ประเทศญี่ปุ่นยังคงเป็นฤดูร้อน และมีช่วงวันหยุดยาวสำหรับคนทำงานคือ วันหยุดโอบง (お盆Obon หมายถึงเทศกาลเช่นไหว้บรรพบุรุษช่วงกลางเดือนสิงหาคม(คล้ายสารทจีน)[1]) สำหรับปีนี้ตรงกับวันที่ 13 -16 สิงหาคม ในช่วง Obon ถูกเชื่อว่าวิญญาณบรรพบุรุษจะเดินทางกลับบ้านจึงมีความเชื่อเกี่ยวกับการเอาดวงความาทำเป็นม้า มะเขือยาวทำเป็นวัวเพื่อรับและส่งดวงวิญญาณ สาเหตุที่ทำเป็นวัว และเป็นม้าเพราะต้องการให้ดวงวิญญาณบรรพบุรุษเดินทางกลับมาเร็ว ๆ จึงสร้างม้าที่ทำจากดวงควา ขากลับเพื่อให้กลับไปเข้าจึงสร้างวัวจากมะเขือยาว ถ้าผู้อ่านเคยดูการ์ตูนเรื่อง 鬼灯の冷徹 Hoozugi No Reitetsu หรือชื่อภาษาไทยว่า **ขุมนรกสุดป่วนกับปีศาจหน้าตาย** จะมีตอนที่อธิบายเกี่ยวกับความเชื่อนี้ในอนิเมะ ซีซั่นที่ 1 ตอนที่ 13

สำหรับผู้อ่านที่ไม่เคยอ่านหรือชมการ์ตูนเรื่องขุมนรกสุดป่วนกับปีศาจหน้าตาย ผมขอเพิ่มเติมข้อมูล ดังนี้ การ์ตูนเรื่องนี้เป็นการ์ตูนที่เขียนเกี่ยวกับนรกของประเทศญี่ปุ่นโดยใช้ตัวละครหลัก คือ โอนิ (โอนิแปลว่ายักษ์ 鬼) ที่ชื่อ โฮซึกิ Hoozugi 鬼灯 ซึ่งเป็นเลขาของราชาเมีมะ (閻魔大王 Enma-Daiou) ผู้พิพากษาของนรก โดยเป็นตัวดำเนินเรื่อง ซึ่งจะมีเรื่องราวความเชื่อเกี่ยวกับเทพเจ้าต่าง ๆ และตำนานของประเทศต่าง ๆ ญี่ปุ่นรวมทั้งยกประเด็นปัญหาสังคมปัจจุบันมาเสียดสี ตัวอย่างเช่น การปฏิเสธการชวณดื่มเหล้าหลังเลิกงานของหัวหน้างาน เพราะไม่อยากมานั่งฟังเรื่องซ้ำ ๆ (ในภาษาญี่ปุ่นเรียกการดื่มเหล้าแบบนี้ว่า 飲み会Nomikai)

ย้อนกลับมาเรื่องโอบงอีกสักหน่อย ผมยังมีคำที่เกี่ยวกับ Obon อีกสองคำมาแนะนำคือ Obon Matsuri และ Obon Odori จากที่เราคุ้นกันว่า มาสึริ Matsuri แปลว่างานเทศกาลงานเฉลิมฉลอง เพราะฉะนั้น Obon Matsuri จึงเป็นงานเทศกาลช่วงโอบงนี้เอง

ซึ่งในงานนี้จะมีการรำวงที่เรียกว่า Obon Odori (คำว่า Odori 踊り มีความหมายว่าระบำ การเต้นรำ)

นอกจากนี้เดือนสิงหาคมเป็นเดือนที่เกี่ยวข้องกับสงคราม ผมขอแนะนำสองวันคือ **วันรำลึกสันติภาพฮิโรชิมา** ซึ่งตรงกับวันที่ 6 สิงหาคมของทุกปี ซึ่งในวันนี้ของทุกปีจะมีการรำลึกถึงผู้เสียชีวิตจากการทิ้งระเบิดนิวเคลียร์ในเมืองฮิโรชิมา สอนสันติภาพ สำหรับผลของการทิ้งระเบิดนั้นสร้างความเสียหายแก่เมืองฮิโรชิมาอย่างมาก ผมเคยไปเที่ยวเมืองฮิโรชิมาเมื่อสิบปีก่อน และได้เข้าชมในพิพิธภัณฑ์ Hiroshima Peace Memorial Museum เมื่อสิบปีก่อน ภายในพิพิธภัณฑ์นี้ มีการจัดแสดงภาพ และเรื่องราวช่วงที่มีการทิ้งระเบิดปรมาณู รวมทั้งภาพความเสียหายด้วย บางภาพทำให้ผมรู้สึกเวทนาเป็นอย่างมาก เพราะภาพร่างของคนที่ถูกเผาเนื่องจากแรงระเบิด (สำหรับผู้อ่านที่สนใจไปพิพิธภัณฑ์แห่งนี้สามารถหาข้อมูลการเดินทางได้ที่เว็บไซต์ต่อไปนี้ <http://hpmuseum.jp/>) ส่วนวันที่สองที่ขอแนะนำท่านผู้อ่านคือ **วันยุติสงคราม (終戦記念日)** ซึ่งรำลึกถึงการประกาศแพ้สงครามโลกครั้งที่สองตรงกับวันที่พระจักรพรรดิฮิโรฮิโตะ ประกาศผ่านวิทยุกระจายเสียงในวันที่ 15 สิงหาคม ค.ศ.1945

โอซามุ เทซึกะนักเขียนการ์ตูนกับ ประสบการณ์ของสงคราม

เนื่องจากเดือนสิงหาคมมีวันที่เกี่ยวข้องกับสงคราม ผมจึงเขียนตอนนี้เกี่ยวโยง โดยขอแนะนำนักเขียนการ์ตูนที่ผ่านช่วงชีวิตวัยเด็กในยุคสงคราม (สำหรับผู้ที่ผ่านประสบการณ์ในยุคสงครามจะใช้คำว่า Sensou Keikensha 戦争経験者, Sensou แปลว่า สงคราม Keiken เป็นคำนามแปลว่า ประสบการณ์ และพยายามเขียนการ์ตูนสอดแทรกประสบการณ์เกี่ยวกับสงครามในผลงานของเขา นักเขียนคนนั้นคือ โอซามุ เทซึกะ นักเขียนการ์ตูนที่ถือว่าเป็นตำนาน ถูกขนานนามว่าเป็นเทพเจ้าแห่งการ์ตูน Manga no Kami-sama มีผลงานการ์ตูนดังตัวอย่างเช่น 3 ตา BLACKJACK หมอปีศาจ เจ้าหนูปรมาณู และอื่น ๆ

ส่วนตัวผมชอบ 3 ตาปาฏิหาริย์มาก เพราะมีความลึกลับของอารยธรรมโบราณ รวมทั้งสอดแทรกความคิดถึงการเจริญของอารยธรรม ซึ่งท้ายสุดความเจริญของอารยธรรมก็ทำลายเผ่าสามตาเอง ตีพิมพ์ครั้งแรกในปี ค.ศ. 1974 ในนิตยสารการ์ตูนรายสัปดาห์

สำหรับประวัติของคุณโอซามุ เทซึกะ เกิดวันที่ 3 พฤศจิกายน ค.ศ. 1928 ที่เมืองโทโยนาเกะ ในโอซากา เป็นบุตรชายคนโต มีน้องชาย และน้องสาว จากประสบการณ์ที่ผ่านสงครามมา ทำให้คุณโอซามุเข้าใจคุณค่าของชีวิต จึงเลือกเรียนต่อสายการแพทย์ แต่กระนั้นอาชีพที่เขาเลือกเป็นนักเขียนการ์ตูน ซึ่งนักเขียนผู้นี้ได้เสียชีวิตในวันที่ 9 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1989 เพราะฉะนั้นการ์ตูนของเขา เด็กรุ่นใหม่จึงไม่ค่อยรู้จัก

สำหรับชื่อคุณโอซามุ หากเขียนเป็นคันจิดังนี้ 手塚治虫 Tezuka Osamu ที่มีตัว 虫 (มุชิ แปลว่าแมลง) อันนี้เป็นนามปากกา ซึ่งชื่อจริงของนักเขียนท่านนี้ คือ 手塚治 ซึ่งเดิมตัวคันจิ 治 ออกเสียง Osamu อยู่แล้ว การตั้งชื่อนามปากกาเช่นนี้ เพราะคุณโอซามุชอบแมลงอยู่ตั้งแต่เด็ก

คุณโอซามุเคยกล่าวว่าในยุคก่อนสงครามนั้น การ์ตูนไม่ได้รับความนิยมในประเทศญี่ปุ่นเลย และนักเขียนการ์ตูนยังถูกมองเป็นชนชั้นต่ำ นอกจากนี้ นั้นยังเล่าว่าในช่วงเวลาสงครามมีคำสั่งห้ามตีพิมพ์หนังสือที่ไม่มีประโยชน์ ทำให้หนังสือการ์ตูนไม่มีในร้านหนังสือในช่วงนั้นอีกด้วย คุณโอซามุเล่าว่าเขาดีใจมากที่รู้ว่าสงครามสิ้นสุดเพราะจะทำให้เข้าสู่ยุคที่สามารถเขียนการ์ตูนได้อย่างอิสระ

ภาพ Genbaku Dome เป็นโครงสร้างเดียวที่เหลือรอด จากการทิ้งระเบิดปรมาณู และโดมนี้ได้ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก

สำหรับผู้ที่ต้องการอ่านเกี่ยวกับเรื่องราวของนักเขียนผู้นี้ต่อสามารถหาได้จากเว็บไซต์ TEZUKA OSAMU OFFICAL <https://tezukaosamu.net/jp/> และเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตนักเขียนผู้นี้กับสงครามได้ที่หน้า 手塚治虫と戦争 <https://tezukaosamu.net/jp/war/> จะมีตัวอย่างการ์ตูนที่คุณโอซามุเขียนเรื่องราวชีวิตตนเองไปด้วยแต่สร้างตัวละครเป็นตัวเล่าเรื่อง (ในภาษาญี่ปุ่น Jiden 自伝 แปลว่าอัตชีวประวัติ แต่กรณีที่เล่าเรื่องประสบการณ์ชีวิตผ่านตัวละครแบบนี้จะใช้คำว่า Hanjiden 半自伝) เพราะกลัวว่าความทรงจำเกี่ยวกับสงครามจะถูกลืมเลือนไป (ความทรงจำเกี่ยวกับสงครามในภาษาญี่ปุ่นใช้คำว่า Sensou no Kioku 戦争の記憶 และ Fuuka 風化 ความทรงจำลึบที่เสื่อมไปเพราะกาลเวลา)

ท่านผู้อ่านสามารถรับฟังเสียงที่คุณโอซามุพูดถึงสงครามได้ในยูทูป Tezuka Production official Channel <https://www.youtube.com/user/tezukaproductions> สามารถไปดูประวัติ และเรื่องราวของเขาได้ที่พิพิธภัณฑ์การ์ตูนของโอซามุซึ่งตั้งอยู่ที่เมืองทานาซากะ จังหวัดเฮียวโกะ The osamu Tezuka Manga museum (<https://www.city.takarazuka.hyogo.jp/tezuka/>)

อ้างอิง

เว็บไซต์ TEZUKA OSAMU OFFICAL <https://tezuka-osamu.net/jp/>

พจนานุกรม ญี่ปุ่น-ไทย (รวมคำศัพท์มากที่สุดกว่า 40000 คำ, พิมพ์ครั้งที่ 19 กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์